Німецька консультативна група

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Серія аналітичних записок [PB/09/2010]

Вплив захисту прав кредиторів на ринки кредиту

Роберт Кірхнер

Рікардо Джуччі

Берлін/Київ, листопад 2010 року

Про Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) – провідний український аналітичний центр, що спеціалізується на економічних дослідженнях та консультаціях з питань економічної політики. ІЕД був заснований у жовтні 1999 року провідними українськими політиками та Німецькою консультативною групою з питань економічних реформ.

Місія ІЕД - вироблення альтернативного погляду на ключові проблеми суспільного та економічного розвитку України. В рамках місії ІЕД націлює свою діяльність на надання висококваліфікованої експертної оцінки в галузі економіки й економічної політики, на формування громадської думки шляхом організації відкритого публічного діалогу, на сприяння розвитку економічних та суспільних наук і стимулювання розвитку дослідницької спільноти України.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
Рейтарська 8/5-А,
01034 Київ, Україна
Тел: +38 044 / 278 63 42
Факс: +38 044 / 278 63 36
institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua

Про Німецьку консультативну групу

Німецька консультативна група з питань економічних реформ працює в Україні з 1994 року, консультуючи український уряд та інші державні органи, такі як Національний банк України, по широкому колу питань економічної політики і розвитку фінансового сектору. Наші аналітичні роботи презентуються і обговорюються під час постійних зустрічей з посадовцями високого рангу. Група фінансується німецьким Федеральним міністерством економіки і технологій у рамках програм TRANSFORM та наступних після неї програм технічної допомоги.

Німецька консультативна група

З питань економічних реформ
c/o Berlin Economics
Schillerstr. 59
D-10627 Берлін
Тел: +49 30 / 20 61 34 64 0
Факс: +49 30 / 20 61 34 64 9
info@beratergruppe-ukraine.de
www.beratergruppe-ukraine.de

© 2010 Німецька консультативна група

© 2010 Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
Всі права захищені.

Вплив захисту прав кредиторів на ринки кредиту

В емпіричних дослідженнях, як правило, міститься висновок щодо тісного зв'язку між правами кредиторів та ступенем розвитку ринків кредиту. Цей зв'язок проявляється двома взаємозалежними способами:

1)Захист кредиторів та розмір ринку кредиту

Ключовий результат аналізу Галіндо та Мікко (2005)[1] полягає в тому, що в середньому розмір ринку кредиту (обчислений як співвідношення заборгованості за кредитами приватному сектору до ВВП) втричі більший в країнах, в яких існує певний рівень захисту кредиторів, ніж в країнаї із слабким рівнем такого захисту. Країни із слабким захистом кредиторів мають середній розмір кредитного ринку лише 22% від ВВП, а в країнах з сильнішим захистом він становить 66% від ВВП.

У цьому ж дослідженні також стверджується, що волатильність пропозиції кредитів дуже сильно залежить від захисту прав кредиторів. В умовах слабкого захисту кредиторів виникає висока волатильність і навпаки. Це також може бути пов'язане із розподілом кредитів за строками. Без сумніву можна припустити, що середній строк виданої позики стає довшим, коли захист прав позичальників покращується.

2) Захист кредиторів та процентні ставки

У роботі Лаевена та Маджноні (2004)[2], у якій аналізується ситуація в 106 країнах, отримано висновок, що крім інфляції ефективність судової системи виявилась основним чинником, який впливає на спреди процентних ставок. Відповідно до цього дослідження вплив ефективності судової системи є значним:

[1] Galindo, A. and Micco, A. (2005): Creditor Protection and Credit Volatility.

[2] Laeven, L. and Majnoni, G. (2004): Does Judicial Efficiency Lower the Cost of Credit?

Залежність між спредом процентних ставок та ефективністю судової системи

Примітки: *Спред процентних ставок банків - це різниця між середньою ставкою за кредитами та депозитами. Ефективність судової системи – це індекс, що приймає значення від 1 до 5, і більші значення відповідають більшій ефективності.*

Джерело: *Власні оцінки на основі даних Лаевена та Маджноні (2004), що були зібрані для 2000 року. Показана залежність базується на логарифмічній регресії.*

Інші емпіричні роботи також, здається, підтримують результати Лаевена та Маджноні (2004). В дослідженні бразильського ринку кредитів (Пінхейро та Кабраль(1999)) демонструється, що існування надійної застави (наприклад в іпотечних кредитах) та "захисту" кредиторів від повільної судової системи сприяє зменшенню процентних ставок банків.

У роботі Джапеллі та інших (2002)[3] робиться висновок, що глибина іпотечного ринку зворотно залежить від вартості судового задоволення вимог кредитора за рахунок предмета іпотеки, та інших змінних, що відображають ефективність судової системи.

Той факт, що протягом кількох останніх років по всьому світу відбулись численні реформи законодавства про банкрутство, підтримує гіпотезу, що можливість примусового виконання договорів грає ключову роль у розвитку фінансового сектора.

Підсумовуючи, захист прав кредиторів впливає на процентні ставки банків через різні канали:

1) Чим більший захист кредитора, тим менший ризик його втрат за кредитами. Тому він буде готовий пропонувати кредити за нижчими ставками, ніж якщо він не очікує захисту своїх прав.

2) Чим менша доступність кредитів (наприклад менший розмір ринку), тим більші процентні ставки. В результаті обмеженості доступу до кредитів збільшується його вартість.

3) Значна волатильність доступу до кредитів означає збільшення ризику для банків. Вона означає, що навіть якщо один позичальник продовжує кредитування клієнтів, цей кредитор може втратити доступ до кредитних ресурсів від інших фінансових установ. Це може створити розриви ліквідності.

[3] Japelli, T., Pagano, M., Bianco, M. (2002): Courts and Banks: Effects of Judicial Enforcement on Credit Markets.

Наслідки для України:

- Високий рівень процентних ставок за банківськими кредитами в Україні зараз розглядається як ключова перешкода для економічного відновлення та розвитку
- Таким чином: Зменшення рівня процентних ставок за позиками банків повинно бути довгостроковою метою уряду і НБУ
- Важливий спосіб досягнення цієї мети полягає в покращенні прав кредиторів, оскільки міжнародний досвід показує (див. вище), що кращі права призводять до меншого спреду процентних ставок.
- Основні вигоди від такого зменшення спредів отримують позичальники, що вчасно повертають кредити, оскільки вони платитимуть за них менше (за інших рівних умов)
- Таким чином такі заходи повинні знайти підтримку населення (та Верховної Ради), за умови правильної роз'яснювальної роботи.

Список останніх аналітичних записок

- Політика щодо малого та середнього бізнесу: інструменти та виклики, Рікардо Джуччі та Олександр Кнут, аналітична записка 08, листопад 2010 року
- Інструменти фінансування сектору дорожнього господарства в Німеччині та рекомендації для України, Франк Майстер та Олександра Бетлій, аналітична записка 07, листопад 2010 року
- Оподаткування підприємці-фізичних осіб в Німеччині: продовження, Рікардо Джуччі та Олександр Кнут, аналітична записка 06, жовтень 2010 року
- Коментарі щодо методу нарахування амортизації, передбаченого для оподаткування прибутку в проекті Податкового кодексу (проект Податкового кодексу, оприлюдненого 3 серпня 2010 року), Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер та Томас Оттен, аналітична записка 05, серпень 2010 року
- Окремі коментарі до проекту Податкового кодексу (ухваленого в першому читанні 17 червня, 2010 року), Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер, Олександра Бетлій та Томас Оттен, аналітична записка 04, липень 2010 року
- Оподаткування підприємці-фізичних осіб в Німеччині, Рікардо Джуччі та Олександр Кнут, аналітична записка 03, липень 2010 року
- Проблема заборгованості з відшкодування ПДВ: в пошуках сталого рішення у майбутньому, Рікардо Джуччі та Роберт Кірхнер, аналітична записка 02, липень 2010 року
- Реформування спрощеної системи оподаткування, фізичних осіб – підприємців в Україні, Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер, Олександра Бетлій та Томас Оттен, аналітична записка 01, червень 2010 року

Консультативні роботи та наукові матеріали у відкритому доступі: http://www.ier.com.ua/ua/arhives_papers.php. За більш детальною інформацію з питань передплати наших регулярних видань звертайтесь до Аліни Долі: dolya@ier.kiev.ua